

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра історії, теорії мистецтв та виконавства

Затверджено
Проректор з навчальних робіт
проф. Гаврилюк С. В.
«*СВ*» _____ відділ _____ р.

МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ

Робоча програма
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.020204 «Музичне мистецтво»

Луцьк – 2013

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Музична терапія»
для студентів за напрямом підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво».
«30» серпня 2013 р. – 13 с.

Розробник: кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Драганчук В. М.

Рецензент: кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Коменда О. І.

Робоча програма навчальної дисципліни
затверджена на засіданні кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства
протокол № 2 від 9 . 9 . 2013р.

Завідувач кафедри: Чепелюк В. А. (Чепелюк В. А.)

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією Інституту мистецтв

протокол № 1 від 11 . 09 . 2013 р.

Голова науково-методичної комісії Інституту мистецтв Шиманський П.Й. (Шиманський П.Й.)

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету
протокол № 3 від 20 . 11 . 2013 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Напрямок підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів <u>2</u>	0202 «Мистецтво»	нормативна
Модулів <u>3</u>	6.020204 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки 3 (чотирирічне навчання) 1 (дворічне навчання)
Змістових модулів <u>2</u>		Семестр 6 (чотирирічне навчання) 2 (дворічне навчання)
ІНДЗ: <u>є</u>		Лекції 20 год.
Загальна кількість годин <u>72</u>		Практичні (семінарські) заняття 14 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних <u>2</u> самостійної роботи <u>1</u> індивідуальної роботи <u>1</u>		«Бакалавр»

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Здатність музики позитивно впливати на психофізіологію людини здавна використовується в терапевтичній практиці. Сьогодні музична терапія є досить розповсюдженою за рубежом та активно впроваджується на вітчизняних теренах. Досвід роботи музично-терапевтичних центрів показує, що ефективним є залучення до співпраці з медиками музикознавців і музикантів-практиків. Їхня діяльність обумовлена потребою знання теорії та історії музики для підбору необхідного репертуару для сприйняття музики, володіння музичними інструментами чи навичками співу для сумісного музикування з хворим (наприклад, коли вербальний контакт з певних причин є неможливим).

Дана навчальна програма курсу «Музична терапія» орієнтована на специфіку напрямку 6.020204 «Музичне мистецтво». Зміст курсу дозволяє дати відповіді на питання про те, чому і як музика використовується як терапевтичний засіб. Акцент кладеться на музикознавчі основи застосування музики в

терапевтичних цілях – від аналізу давньогрецьких теорій етосу й катарсису до сучасних теорій і практик. Матеріали курсу поділяються на два змістові модулі, що відповідають теоретичному й історичному аспектам курсу, розглядають основи сучасної музичної терапії.

Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення основних теоретичних положень і понять з галузі музичної терапії, ознайомлення з практикою застосування музики в лікувальних цілях.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- ✓ ознайомлення із концептуальними основами музичної терапії як науки;
- ✓ усвідомлення основних теоретичних положень та понять щодо музично-теоретичних основ музичної терапії, історії музичної терапії, основ сучасної музично-терапевтичної практики;
- ✓ набуття навичок аналізу музичного матеріалу з точки зору його можливостей впливу на психофізіологію людини.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- ✓ основні музично-теоретичні положення щодо впливу музики на психофізіологію людини;
- ✓ історію, форми та методи музичної терапії;

вміти:

- ✓ пояснити сутність основних теоретичних понять музичної терапії;
- ✓ аналізувати основні етапи розвитку музично-терапевтичних уявлень, науки та практики;
- ✓ аналізувати музичний матеріал з точки зору можливостей його використання з терапевтичною метою.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ДІЇ МУЗИКИ НА ПСИХОФІЗІОЛОГІЮ ЛЮДИНИ

Тема 1 Вступ. Етос і катарсис музичного мистецтва

1. Музична терапія як навчальна дисципліна.
2. Етос як феномен звукового напруження у філософії Давньої Греції.
3. Етос різних елементів музичної мови (ладів, інтервалів та ін.).
4. Катарсис як “очищення” мистецтвом. Теорія катарсису в Арістотеля.
5. Подальші трактування теорії катарсису.

**Тема 2 Музика як засіб впливу на психофізіологію людини.
Динамічний стереотип, контраст і установка
в музичному сприйнятті**

1. Результати експериментальних досліджень про вплив музики на психофізіологію людини.
2. Динамічний стереотип і контраст як регуляторні фактори в музичному сприйнятті.
3. Теорія психологічної установки (Д. Узнадзе). Установка в музичному сприйнятті.

**Тема 3 Основні параметри музики в їх дії
на психофізіологію людини
(ритм, гучнісна динаміка, висота, тембр)**

1. Вплив ритму.
2. Вплив гучнісної динаміки.
3. Вплив висоти звуку.
4. Вплив тембру звуку.

**Тема 4 Мелодико-інтонаційні та ладові константи
емоційно-акустичного коду**

1. Інтонація як комплексне музичне явище. Стереотипи сприйняття та вплив мелодичної інтонації.
2. Лад як комплексне музичне явище. Константи впливу ладу.

**Тема 5 Просторовість і рух у музиці
та їх роль у моделюванні емоцій**

1. Прояви просторовості в музиці.
2. Рух та дихання в музиці.
3. Моделювання емоцій засобами музики.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II
МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ.
ОСНОВИ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ**

**Тема 6 Апріорні уявлення про терапевтичні функції музики.
Первісна епоха, найдавніші цивілізації, Античність**

1. Витоки музичного мистецтва. Превентивна та куративна функції музики в первісну епоху.
2. Музично-терапевтичні погляди в найдавніших цивілізаціях (Індія, Китай, Вавилон та ін.).
3. Трактатування терапевтичного впливу музики в епоху Античності: теорії Піфагора, Платона, Арістотеля та ін.

Тема 7**Музична терапія в епохи
Середньовіччя, Відродження, Нового часу**

1. Музична терапія в діяльності Аль-Фарабі.
2. Музична терапія в діяльності Ібн-Сіні.
3. Середньовічні погляди на вплив музики. Хореоманія.
4. Діячі епохи Відродження про лікувальні властивості музики.
5. Розвиток наукової думки про використання музики з лікувальною метою (А. Кірхер та ін.).

Тема 8**Витоки сучасної музичної терапії:
концептуальні основи та експериментальні дослідження
(кінець XIX – початок XX ст.)**

1. Філософсько-психологічні концепції як основа музично-терапевтичної науки.
2. Експериментальні дослідження та практика В. Бехтерева, І. Догеля, І. Тарханова та ін.
3. Американська, шведська та інші школи музичної терапії.

Тема 9**Основи сучасної музичної терапії**

1. Концепції, що пояснюють дію музики на психофізіологію людини (асоціативістична, гештальтпсихологічна, психоаналітична, теорія психологічного резонансу та ін.).
2. Методи та форми музичної терапії.
3. Види діяльності в музичній терапії.

Тема 10**Перспективи наукових досліджень
і практичної діяльності в галузі музичної терапії**

1. Сутність голосинкових аудіотехнологій.
2. Метод “Холотропного дихання” С. Грофа.
3. Дослідження вібраційних рівнів клітинних структур організму людини.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2.

Назви змістових модулів	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Інд.	Сам.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДІЇ МУЗИКИ НА ПСИХОФІЗІОЛОГІЮ ЛЮДИНИ					
Тема 1. Вступ. Етос і катарсис музичного мистецтва	8	2	2	2	2
Тема 2. Музика як засіб впливу на психофізіологію людини. Динамічний стереотип, контраст і установка в музичному сприйнятті	7	2	1	2	2
Тема 3. Основні параметри музики в їх дії на психофізіологію людини (ритм, гучнісна динаміка, висота, тембр)	7	2	1	2	2
Тема 4. Мелодико-інтонаційні та ладові константи емоційно-акустичного коду	7	2	1	2	2
Тема 5. Просторовість і рух у музиці та їх роль у моделюванні емоцій	7	2	1	2	2
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	36	10	6	10	10
Змістовий модуль 2. МУЗИЧНА ТЕРАПІЯ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ. ОСНОВИ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ					
Тема 6. Априорні уявлення про терапевтичні функції музики. Первісна епоха, найдавніші цивілізації, Античність	7	2	1	2	2
Тема 7. Музична терапія в епохи Середньовіччя, Відродження, Нового часу	7	2	1	2	2
Тема 8. Витоки сучасної музичної терапії: концептуальні основи та експериментальні дослідження (кін. XIX – поч. XX ст.)	8	2	2	2	2
Тема 9. Основи сучасної музичної терапії	7	2	2	2	1
Тема 10. Перспективи наукових досліджень і практичної діяльності в галузі музичної терапії	7	2	2	2	1
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	36	10	8	10	8
Усього годин	72	20	14	20	18

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	К-ть годин
1	Вступ. Етос і катарсис музичного мистецтва 1. Етос як музично-естетичний феномен. 2. Катарсис як музично-естетичний феномен. Теорія катарсису в “Поетиці” Арістотеля. 3. Трактатування поняття катарсису в “Психології мистецтва” Л. Виготського.	2
2	Музика як засіб впливу на психофізіологію людини. Динамічний стереотип, контраст і установка в музичному сприйнятті. Основні параметри музики в їх дії на психофізіологію людини (ритм, гучнісна динаміка, висота, тембр) 1. Вплив музики на психофізіологію реципієнта. 2. Психологічна установка та її роль в музичному сприйнятті. 3. Дія ритму, динаміки, висоти та тембру звуку: позитиви й негативи.	2
3	Мелодико-інтонаційні та ладові константи емоційно-акустичного коду. Просторовість і рух у музиці та їх роль у моделюванні емоцій 1. Інтонація та лад у впливі на реципієнта. 2. Рух та дихання в музиці. 3. Моделювання емоцій засобами музики.	2
4	Апріорні уявлення про терапевтичні функції музики. Первісна епоха, найдавніші цивілізації, Античність. Музична терапія в епохи Середньовіччя, Відродження, Нового часу 1. Історія музично-терапевтичних уявлень від найдавніших епох до епохи Нового часу. 2. Розвиток наукових досліджень впливу музики на психофізіологію людини. 3. Експериментальні дослідження та практика В. Бехтерева, І. Догеля, І. Тарханова та ін.	2
5	Витоки сучасної музичної терапії: концептуальні основи та експериментальні дослідження (кінець XIX – початок XX ст.) 1. Концепції, що пояснюють дію музики на психофізіологію людини (асоціативістична, гештальтпсихологічна, психоаналітична, теорія психологічного резонансу та ін.).	2
6	Основи сучасної музичної терапії 1. Методи, форми та види діяльності в сучасній музичній терапії. 2. Інформація про діяльність музично-терапевтичних центрів і музично-терапевтичні методики. 3. Музична фармакопея. Практика підбору творів для використання з терапевтичною (профілактичною) метою.	2
7	Перспективи наукових досліджень і практичної діяльності в галузі музичної терапії 1. Сутність холосинкових аудіотехнологій. 2. Метод “Холотропного дихання” С. Грофа. 3. Дослідження вібраційних рівнів клітинних структур організму людини.	2
	Разом	14

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Етос і катарсис музичного мистецтва	2
2	Музика як засіб впливу на психофізіологію людини. Динамічний стереотип, контраст і установка в музичному сприйнятті	2
3	Основні параметри музики в їх дії на психофізіологію людини (ритм, гучнісна динаміка, висота, тембр)	2
4	Мелодико-інтонаційні та ладові константи емоційно-акустичного коду	2
5	Просторовість і рух у музиці та їх роль у моделюванні емоцій	2
6	Апріорні уявлення про терапевтичні функції музики. Первісна епоха, найдавніші цивілізації, Античність	2
7	Музична терапія в епохи Середньовіччя, Відродження, Нового часу	2
8	Витоки сучасної музичної терапії: концептуальні основи та експериментальні дослідження (кін. XIX – поч. XX ст.)	2
9	Основи сучасної музичної терапії	1
10	Перспективи наукових досліджень і практичної діяльності в галузі музичної терапії	1
	Разом	18

7. Індивідуальні завдання

У процесі вивчення дисципліни студенти виконують індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ).

Завдання полягає в наступному:

- 1) запис на магнітний (електронний) носій двох прикладів програм коригування емоційних станів людини засобами музики (можуть використовуватися твори народного, класичного, джазового мистецтва). Кожна з програм повинна складатися з трьох творів (частин циклічних творів);
- 2) укладення супровідного листа до вищевказаного запису, в якому містяться дані, вказані нижче.

Приклад укладення супровідного листа:

Програма 1

Прогнозований напрямок коригування емоційного стану

1. Автор і назва твору (частини). Виконавський склад. Час звучання.
2. Автор і назва твору (частини). Виконавський склад. Час звучання.
3. Автор і назва твору (частини). Виконавський склад. Час звучання.

Аргументація прогнозування того чи іншого напрямку коригування емоційного стану на основі аналізу засобів музичної виразовості та вибору послідовності творів.

Підготовка ІНДЗ завдання розрахована на 20 год. індивідуальної роботи студента.

8. Методи навчання

Методи навчання, які використовуються під час вивчення дисципліни:

- інформаційно-рецептивний метод;
- репродуктивний метод;
- метод проблемного викладу;
- дослідницький метод.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Засоби діагностики успішності навчання – завдання для семінарських занять, самостійної роботи, модульні контрольні роботи, індивідуальні завдання, екзамен.

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- тематичні письмові самостійні роботи;
- підсумкове опитування студентів по тематиці змістового модуля.

У процесі оцінювання знань студентів враховується: обсяг відомостей, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, закономірностями й принципами, змістова характеристика методів та методики, щодо використання теоретичних і практичних знань у майбутній практичній діяльності.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 3

Поточний контроль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3			
Зміст. модуль 1					Зміст. модуль 2					ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	20	30	30	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2				

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диф. заліку
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 - 81	C	
67 -74	D	Задовільно
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

Критерії оцінювання тем змістового модуля

2 бали – студент вірно засвоїв теми, висвітлив зміст основних понять, продемонстрував здатність вільно оперувати теоретичними категоріями, узагальнювати та аналізувати матеріал;

1 бал – студент вірно і достатньо засвоїв теми, висвітлив зміст основних понять, продемонстрував здатність вільно оперувати теоретичними категоріями, узагальнювати та аналізувати матеріал; у відповіді допустив незначну неточність;

0,5 бала – студент недостатньо засвоїв теми, допустив помилки щодо розуміння основних теоретичних понять, матеріал виклав непослідовно, але зміг правильно узагальнити вивчений матеріал;

0 балів – відповідь відсутня.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

- *20–18 балів* – завдання виконане на науковому рівні, висвітлено сутність основних теоретичних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу; матеріал викладено логічно, згідно з нормами літературної мови; можлива неточність в оформленні;
- *17–14 балів* – завдання виконане на науковому рівні, висвітлено сутність основних теоретичних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу; можливе недопрацювання в оформленні або групуванні матеріалів;
- *13–10 балів* – завдання виконане на достатньому рівні, добре здійснено підбір та узагальнення матеріалу; є недоліки у висвітленні сутності основних теоретичних категорій і понять або аналізі чи логіці подачі матеріалу;
- *9–5 балів* – завдання виконане частково, матеріали не повністю відповідають задекларованій темі або є грубі порушення правил використання наукових джерел;
- *4–1 бал* – завдання виконане на мінімальному рівні;
- *0 балів* – завдання не представлено.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульні контрольні роботи проводяться у формі тестування. У завдання входить:

- 1) 20 тестових питань: кожна правильна відповідь – 1 бал;
- 2) питання для розгорнутої відповіді – 10 балів;

- *10–9 балів* – завдання виконане на науковому рівні, висвітлено сутність основних теоретичних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу; матеріал викладено логічно, згідно з нормами літературної мови
- *8–7 балів* – завдання виконане на науковому рівні, висвітлено сутність основних теоретичних категорій і понять, продемонстровано здатність до аналізу та узагальнення матеріалу
- *6–5 балів* – завдання виконане на достатньому рівні, добре здійснено підбір та узагальнення матеріалу; є недоліки у висвітленні сутності основних теоретичних категорій і понять або аналізі чи логіці подачі матеріалу
- *4–3 бали* – завдання виконане частково, матеріали не повністю відповідають задекларованій темі
- *2–1 бал* – завдання виконане на мінімальному рівні
- *0 балів* – завдання не виконане

11. Список джерел

1. Антонова-Турченко О. Г., Дробот Л. С. Музична психотерапія: Посібн.-хрестоматія / Ін-тут змісту і методів навч. – К., 1997. – 258 с.
2. Блинова О. А. Процессы музыкальной психотерапии: систематизация и описание основных форм работы // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19, № 3. – С. 106 – 118.
3. Брусиловский Л. С. Музыкалотерапия // Рук. по психотерапии / Под ред. В. Е. Рожнова. – Ташкент: Мед. УзССР, 1979. – С. 176 – 192.
4. Дашак А. Божественна природа звуку: Навч. посібник. – Л.: Світ, 2003. – 220 с.
5. Крупник Е. П. Психологическое воздействие искусства. – М.: Институт психологии, 1999. – 324 с.
6. Лисицын Ю. П., Жилиева Е. П. Союз медицины и искусства. – М.: Медицина, 1985. – 131 с.
7. Любан-Плоцца Б., Побережная Г., Белов О. Музыка и психика: слушать душой. – АДЕФ – Украина, 2002. – 200 с.
8. Медушевский В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки. – М.: Музыка, 1976. – 254 с.
9. Музична терапія: конспект лекцій для студентів напряму 6.020204 “Музичне мистецтво” / Укладач – Драганчук В. М. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 64 с.
10. Музыкальная психология: Хрестоматия / Моск. конс. им. П. И. Чайковского, Проблемная науч.-исслед. лаборатория музыки – музыкального образования / Сост. М. С. Старчеус. – М., 1992.
11. Назайкинский Е. В. О психологии музыкального восприятия. – М.: Музыка, 1972. – 383 с.
12. Петрушин В. И. Музыкальная психология: Для студ. средних и высших муз. уч. заведений. – М.: Владос, 1997. – 384 с.
13. Петрушин В. И. Музыкальная психотерапия. Теория и практика: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по педагогических специальностям. – М.: Владос, 1999 – 176 с.
14. Петрушин В. И. Теоретические основы музыкальной терапии // Журнал невропатологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – М.: Медицина, 1991. – Т. 91. – № 3. – С. 96 – 99.
15. Тихомирова Н. Ф., Скляр П. П. Музыкальная психология: Учеб. пос. для высш. муз. уч. зав. I – II у.а. / Гос. метод. центр уч. зав. культ. и иск.; Луганский колледж культ. и иск. – К.: Глобус, 2001. – 191 с.
16. Шабутін С. В., Шабутіна І. В., Хміль С. В. Зцілення музикою: Монографія. – Тернопіль: підручники і посібники, 2006. – 150 с.
17. www.mustherapy.ru/mv1.htm (Центр музыкальной терапии, Москва).
18. www.sunhome.ru/psychology/11128 (Психология. Муз. терапия).